

MÜZİĞE YÖNELİK İLGI ÖLÇEĞİ (MYİÖ)'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

H. Hakan OKAY¹ Özge GENÇEL ATAMAN² V. Nilay KIRTAĞ AD³

ÖZ

Müzik, insan ve toplum ilişkileri ile biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve kültürel ortaklıkları gibi birçok unsura dayanan derin ve köklü bir beraberliği taşımaktadır. İnsanlar gelişen teknoloji ile günlük yaşantılarında eski dönemlere kıyasla söyleyerek, çalgı çalarak, müzik dinleyerek müziği daha da çok deneyimlemektedirler. Teknolojinin gelişimiyle müzikle yaşam alanının genişlemesi, insanların müziğe yönelik ilgilerini ölçülebilir psikolojik bir etken olarak yeniden anlamlandırmaktadır. Dolayısıyla müziğe yönelik ilgi düzeylerinin belirlenmesi ile yeni araştırma sorularının doğması sağlanabilir.

Bu araştırma, bir tutum olgusu olarak müziğe yönelik “ilgi” düzeyini belirlemek için bir ölçme aracı geliştirilmesini amaçlamaktadır. 53 maddeden oluşan ön deneme formunun uygulanmasından sonra açılımlı faktör analizi uygulanmıştır. Bu analiz ile güvenilirliği düşüren ve gruplandırılmakta sorun görülen 24 madde ortaya konmuştur. Bu maddelerin ölçekten çıkarılmasıyla 29 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. 29 maddelik ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi sonucu 0,899 olarak, Cronbach's Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı ise 0,918 olarak tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda, ölçekteki maddelerin 5 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Oluşturulan ölçek, müziğe yönelik ilgi düzeyini belirleyen ilk ölçme aracı olması açısından önemli sayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, müziğe yönelik ilgi, müzikte duygu, müzik psikolojisi, tutum ölçeği, müzik eğitimi.

A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF A SCALE TO MEASURE INTEREST IN MUSIC

ABSTRACT

Music occupies a prominent place in the community, and it is concerned with many factors such as the human and society relations interacted with biological, psychological, sociological and cultural dimensions. It is possible to claim that people have relatively more opportunities to be engaged in musical activities by singing, playing instruments, and listening to music thanks to the evolving technological developments compared to the past. Technological developments significantly contributed to the process of integrating music with the active phases of life, and as a consequence, the continued engagement with the music throughout the life span enabled to determine the individuals' interests in music as a measurable psychological factor. Therefore, determining the level of interest in music can be extended to the formulation of new research questions.

This study aims at developing an assessment instrument to determine the level of interest in music in terms of attitude dimensions. After the implementation of the draft form consisted 53 items, exploratory factor analysis was applied. The analysis results revealed that 24 items reduced the reliability, and constituted problems regarding the grouping process. After removing these questionable items from the scale, 29-item scale was developed. While the score of 29-item scale in The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test was 0,899, the Cronbach's Alpha coefficient, which was used to evaluate the internal consistency, was 0,918. The results of the factor analysis showed that the items in the scale were formed in five-factor structures. The scale is important in that it is the first attempt in developing an assessment instrument to determine the level of interest in music.

Keywords: Music, interest towards music, emotion in music, music psychology, attitude scale, music education.

* Bu araştırma, Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi desteği ile yürütülen “*Kişilik Özellikleri, Tutum ve Tercih Edilen Müzik Türünün Akademik Başarıya Olan Etkisinin Modellenmesi ve Modelin Tercih Edilen Müzik Türleri Açısından Karşılaştırılması*” başlıklı proje çalışmasına dayanmaktadır.

¹ Yrd.Doç.Dr., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi AD., hokay@outlook.com

² Yrd.Doç.Dr., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi AD., ogencelataman@gmail.com

³ Araş.Gör., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü Fizik Eğitimi AD., nilaykirtak@gmail.com

GİRİŞ

Müzik, on binlerce yıldan bu yana insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. İnsanla müziğin biyolojik ortaklıklarının (Peretz, 2006), son derece derin ve çeşitlilik taşıdığı bilinmektedir. Örneğin hormonal (Chanda ve diğerleri, 2013) veya nörofizyolojik (Boso ve diğerleri, 2006) boyutlara bakıldığında bu derin ortaklıklar göze çarpmaktadır. Bunun yanında müzik ve toplum ilişkileri de akla getirildiğinde çok derin sosyolojik ve kültürel yaşantıların da binlerce yıldan bu yana oluştuğu görülecektir.

İnsan, toplum ve müzik birlikteliği biyolojik ve kültürel bağlarıyla insanın günlük yaşantısının birçok önemli bölümünde yer etmiştir. Aslında bir açıdan yukarıda vurgulanan ortaklıkların nedeni olarak, müziğin insanın günlük yaşantısındaki on binlerce yıla uzanan ağırlığının olması sunulabilir. Düşünüldüğünde bir insan her gün sürekli olarak müzikal yaşantılarla yoğrulmaktadır. Günlük yaşantıda dinlenen müzikle birçok duygu durum değişikliği yaşanmaktadır (Juslin ve diğerleri, 2008; Sloboda ve diğerleri, 2010; Helsing, 2012). Şarkı söylemek, dans etmek, müzik dinlemek düşünüldüğünde, insanın ve dolayısıyla toplumun ne kadar müzikle iç içe olduğu anlaşılabilir.

Müziğin günlük yaşantıdaki yerini anlayabilmek için sosyoloji, psikoloji ve müzikoloji gibi birçok disiplinin bir araya geldiği bir yaklaşıma gereksinim vardır. Aslında konuya ilişkin literatür incelendiğinde, uluslararası bilim yaşantısında geniş bir yer tuttuğu söylenemez. Örneğin 1965-2002 yılları arasında yapılan 11.000 makaleden sadece yedisinin bu konu ile ilgili olması dikkat çekicidir (Rentfrow ve diğerleri, 2003). Konuya daha çok psikoloji perspektifinden bakan önemli kişilik psikoloğu Raymond Cattell 1954'te “müziğin etkisi o kadar güçlüdür ki... psikoloji ve psikoterapi tarihine bakan birisi müziğin kullanımında spekülasyon olsa dahi oldukça az deneysel çalışmanın olmasına şaşırır” (Cattell ve diğerleri, 1954: 3, akt. Rentfrow ve diğerleri, 2003) demiştir. Dolayısıyla bilim adamlarının müziğin psikoloji üzerindeki güçlü etkilerine karşın, günlük yaşantıda müzik konusuna ilişkin 2002 yılına kadar yoğun bir ilginin olmadığı göze çarpmaktadır.

Ancak 2002'den bugüne bakıldığında bazı araştırmaların sonuçları da günlük yaşamda müziğin yeri ve önemi ile ilgili önemli fikirler sunar. Örneğin bu çalışmalardan birinde insanların bilinçli olarak ve etkin şekilde bireyler arasında ve sosyal ortamlarda farklı psikolojik durumlar üretmek üzere müziği kullandıkları ortaya konmuştur (North ve diğerleri, 2004). Chamorro-Premuzic ve meslektaşları, kişilikte ve bilişsel beceride olan bireysel farklılıkların, müziğin deneyimlenmesinde bazı etkileri olabileceğini önermektedirler (Chamorro-Premuzic ve diğerleri, 2007). Skånland, teknolojik olanakların (mp3 çalıcıların rolleri kapsamında) kişinin kendine özel bir dinleme alanı yaratmasından dolayı günlük müzik dinleme alışkanlıklarına ve dolayısıyla kişinin psikolojisine bazı etkileri olduğunu ortaya koymuştur (Skånland, 2013). Bu çalışmaların yanında günlük yaşamda müziğin etkilerine yönelik az da olsa önemli kitapları da akılda tutmak gerekir (DeNora, 2000; Clarke ve diğerleri, 2009; Herbert, 2011; DeNora, 2014).

Tüm bu araştırmalara karşın günlük yaşantısında müziğe maruz kalan insanların, müziğe karşı ne kadar “ilgili” oldukları konusu önemli bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Kişilerin müziğe, müzik türlerine karşı ilgileri; dinledikleri müziğin işlevlerine dönük yaklaşımları ya da müziğin çalma, söyleme, dinleme boyutlarından hangilerine ilişkin ilgilerinin daha yüksek olduğunun tartışılması yeni sorular doğurabilir. Dolayısıyla insanların müziğe yönelik

ilgilerini belirlemenin, yeni önerilerin geliştirilmesine ya da yeni soruların sorulabilmesine katkı sağlayacağı beklenebilir. Bununla birlikte müziğe yönelik ilginin belirlenmesi de bir değerlendirme sorunu olarak öne çıkmaktadır. Örneğin Laptante görüşme ve anket ile bilgi almayı seçmiş, Lee ve Downie ise web tabanlı bir anket yaparak müziğe yönelik ilginin çeşitli boyutlarını belirlemeyi hedeflemişlerdir (Laptante, 2010; Lee, Downie, 2004). Ancak özellikle ulusal dağara bakıldığında müziğe yönelik ilginin belirlenmesine dönük bir ölçme aracının geliştirilmediği görülmüştür.

Müzikte ilgi düzeyini ve alanını belirlemeye yönelik araştırmaların “kültürel müzikoloji” alanını ilgilendirdiği; bu disiplinin ise psikolojik, sosyolojik, antropolojik yöntemler ile tarih bilimine ilişkin yöntemlerden yararlandığı bilinmektedir (Kayhan, 2011). Buna karşın müziğe yönelik ilgiyi belirlemek için yapılacak bir çalışmada konu psikolojik olgu üzerinde çalışmaya yönelik olduğu için “ilgi”nin bir tutum ögesi olarak ele alınması gerekmektedir. Dolayısıyla böyle bir çalışmada bir tutum ögesi olarak ilginin ölçülmesi için, ulusal literatürde çeşitli disiplinlere ilişkin örnekleri görülen bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bilimsel olarak incelenmesine 19. yüzyılda başlanan tutum, Latince olan kökeninde “*harekete hazır*” anlamına gelmektedir (Arkonaç, 2001). Tutum, bireyin duygu, inanç ve değerlerine dayanan çok yönlü psikolojik bir durumdur (Phillips, 2003). Thurstone tutumu, “*psikolojik bir objeye yönelen olumlu ya da olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelenmesi*” olarak tanımlamaktadır (Thurstone, 1931, akt. Tavşancıl, 2006). Smith (1968)’in tanımına göre ise tutum, “*bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir*” (Kağıtçıbaşı, 2008; Tavşancıl, 2006). Tutumlar bireyin zihninde bulunarak birçok düşünce ve davranışa temel oluşturmaktadır (Phillips, 2003). Bu nedenle tutum, bireye aittir ve bireyin bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarına bir bütünlük ve bir tutarlılık getirir. Bir bireyin tutumları gözle görünemez ancak, bireyin davranışlarına bakılarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir (Tavşancıl, 2006). Bireyin karşısındaki bireye, objeye veya nesneye yönelik tutumu, karşısındakine biçtiği değere ve ilgiye göre yönlendirilmektedir. Birey değerli bulduğuna karşı kabul edici, değersiz bulduğuna karşı reddedici, ilgili bulduğuna karşı olumlu, ilgisiz bulduğuna karşı ise olumsuz bir tutum sergileme eğilimindedir (Çetin, 2006).

Özellikle eğitim alanında yoğunlukla geliştirilen ve kullanılan tutum ölçeklerine eğitim alanındaki yerleri açısından yaklaşıldığında müzik eğitiminde çeşitli ölçeklere rastlanmaktadır. Tutumlar müzik eğitiminde farklı değişkenlerle birlikte ele alınmakta ve özellikle müziksel gelişim ve başarı gibi değişkenlerle ilişkilendirilerek incelenmektedir (Özmenteş, 2009). Müzik eğitimindeki tutumları inceleyen tüm çalışmalar “müzik, öğrencilere ne hissettirir?” sorusuna dayanmaktadır (Phillips, 2003). Phillips’in bu sorusu temel çıkış noktası olarak ele alındığında, “günlük yaşantılarında müziğe karşı ilgi duymaktalar mı?” sorusu da sorulabilir.

Tüm bu bilgilerin ışığında buna göre bir duyuşsal alan kavramı olarak “müziğe yönelik ilgi” düzeyini ve alanlarını belirlemek üzere bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi bir gereksinim olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, müziğe yönelik ilgiyi belirleyen geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 bahar yarıyılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 233'ü "Bayan", 80'i "Erkek" toplam 313 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	n	%	Yaş	n	%
Kız	233	74,4	18-20 yaş	82	26,2
Erkek	80	25,6	21-23 yaş	204	65,1
			24 ve üzeri	27	8,7
Toplam	313	100	Toplam	313	100

Tablo 1' de öğretmen adaylarının cinsiyet ve yaş değişkenlerine ait bilgilerine yer verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Müziğe yönelik ilgiye ilişkin ölçme aracını hazırlamak amacıyla, Necatibey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 48 öğretmen adayından müziğe yönelik duygu ve düşüncelerini belirten bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının yazdıkları kompozisyonlara içerik analizi uygulanarak, tutum ile ilgili olduğu düşünülen görüşler belirlenmiştir. Bu kompozisyonların yanında, literatür taraması ve araştırma ile ilgili olduğu düşünülen, önceden geliştirilmiş tutum ölçeklerinden de yararlanılarak 53 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçeğin geçerliğini sağlamak için görünüş geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerliğine bakılmıştır. MYİÖ'nün kapsam ve görünüş geçerliği için alanında uzman iki müzik eğitimi ve bir istatistik uzmanı olmak üzere üç öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. Görünüş geçerliği için başvuru uzmanlara göre, pilot uygulamadaki 3., 7., 16., 23., 30. ve 50. maddelerin tekrar düzenlenmesi gerektiği belirtilmiş, bu maddeler tekrar düzenlenip incelendiğinde, ölçme aracının kullanıldığı amaç için uygun olduğu, gerekli verileri toplayacak durumda olduğu ve ölçme aracının gerçekten istenen özelliği ölçer görüldüğü için görünüş geçerliğinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. MYİÖ'nün kapsam geçerliği için yine aynı uzmanlar tarafından ölçek maddeleri incelenmiştir. MYİÖ'deki soruların, ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı konuları dengeli bir şekilde temsil ettiği tüm uzmanlar tarafından belirtilmiştir. Oluşturulan ölçeğe, amacı ve cevaplama şeklini açıklayan bir yönerge eklenmiş ve yönergenin ardından ölçekteki ifadeler sıralanmıştır. Ölçekteki her ifade için, "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" olmak üzere 5'li likert kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik uygulaması için 53 maddelik şekli, 313 öğretmen adayına uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Geliştirilen ölçme aracının maddelerini cevaplayanların, verdiği tepkiler arasında belli bir düzen olup olmadığını araştırmak için faktör analizinden yararlanılmıştır (Tavşancıl, 2010). Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

Örneklem Yeterliliği Testi ve Barlett Küresellik Testi'ne bakılmıştır. MYİÖ'nün yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, birden fazla faktörde binişik yapıda olan, güvenilirliği düşüren ve gruplandırılmakta sorun yaşanan 24 madde ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 29 maddenin psikometrik özellikleri tekrar belirlenmiştir. Bilindiği üzere, “KMO örneklem yeterliğinin kabul edilebilir alt sınırı 0,50'dir ve 0,80 ve yukarısı için KMO değeri mükemmel olarak kabul edilir” (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2011). 29 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,80'nin üzerinde olması ($KMO=0,899$) ve Barlett Testi'nin de 0,05 önem derecesinde anlamlı bulunması ($p=0,000$) veri setinin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir.

BULGULAR

Tablo 2. Müziğe Yönelik İlgili Ölçeği'nin Faktör Analizine Ait “Açıklanan Toplam Varyans”

Bileşen	Toplam	Başlangıç Özdeğerleri		Dönüştürülmüş Kareli Ağırlıklar Toplamı		
		Açıklanan Varyans %	Birikimli %	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli %
1	9,090	31,347	31,347	4,636	15,985	15,985
2	2,288	7,889	39,236	4,291	14,795	30,780
3	2,136	7,367	46,602	2,745	9,464	40,244
4	1,836	6,329	52,932	2,561	8,830	49,074
5	1,340	4,621	57,552	2,459	8,479	57,552
6	0,937	3,232	60,785			
7	0,922	3,180	63,965			
8	0,865	2,981	66,946			
9	0,809	2,790	69,736			
10	0,781	2,693	72,429			
11	0,720	2,482	74,911			
12	0,661	2,278	77,190			
13	0,598	2,064	79,253			
14	0,569	1,963	81,216			
15	0,555	1,912	83,129			
16	0,507	1,749	84,878			
17	0,487	1,678	86,556			
18	0,450	1,550	88,106			
19	0,436	1,505	89,611			
20	0,400	1,379	90,990			
21	0,375	1,292	92,282			
22	0,353	1,219	93,501			
23	0,326	1,123	94,624			
24	0,324	1,118	95,742			
25	0,281	0,970	96,712			
26	0,268	0,923	97,635			
27	0,252	0,868	98,503			
28	0,232	0,800	99,303			
29	0,202	0,697	100,000			

MYİÖ'ye ait açıklanan toplam varyans tablosunda, ilk sütunda yer alan *Bileşen*, faktör analizine girmiş olan soruları göstermektedir. Tablonun ikinci sütununda ise, *Başlangıç Özdeğerleri* yer almaktadır. Başlangıç özdeğerlerinin altında yer alan *Toplam* sütununda “1” den büyük olan özdeğerlerin sayısı, ölçeğin 5 alt boyuttan oluştuğunu göstermektedir. *Dönüştürülmüş Kareli Ağırlıklar Toplamı* sütununun altında yer alan *Birikimli %* sütununda, toplam varyansın %57,552'sinin bu alt boyutlar tarafından açıklandığı anlaşılmaktadır. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan beş faktörün, maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunu açıkladıkları görülmektedir.

5 önemli faktörün, içerdiği maddeler bakımından daha kolay tanımlanabilmesine olanak sağlayan *Faktör Döndürme Sonuçları* Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği’nin Faktör Analizine Ait “Faktör Döndürme Sonuçları”

Ölçek Maddeleri	Faktörler				
	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör
Keşke çalgı çalan bir müzisyen olsaydım.	0,754	0,120	0,042	0,045	0,174
Çocukluğumdan beri hep bir çalgım olsun isterim.	0,730	0,064	0,078	0,183	0,038
Çalgı çalan birisini gördüğümde ona imrenerek bakarım.	0,718	0,152	0,189	0,111	-0,059
Bana çalgı çalmayı öğretecek bir arkadaşım olmasını çok isterdim.	0,693	0,150	0,180	0,266	-0,020
Toplumdaki herkesin bir çalgı çalmasına gerek yoktur.	0,676	0,270	0,178	-0,003	0,119
Çalgı çalmak bence çok zor değildir.	0,594	0,385	0,180	0,205	0,106
Çalgı çalan insanlar bence özel insanlardır.	0,593	0,214	-0,064	0,095	0,130
Gelecekte, çocuğumun çalgı çalmayı öğrenmesini önemsemiyorum.	0,577	0,202	0,235	0,114	0,050
Çalgı çalan birini dinlemek, beni farklı dünyalara sürükler.	0,573	0,255	-0,110	0,236	0,292
Konser izlemek en büyük zevklerimden biridir.	0,128	0,809	0,168	0,180	0,067
Çevremde yapılan tüm konserlere katılmaya çalışırım.	0,167	0,778	0,138	0,085	0,088
Konsere gitme fikri beni çok heyecanlandırır.	0,216	0,744	0,233	0,197	0,070
Takvimimde konser tarihlerini mutlaka güncel tutarım.	0,248	0,691	-0,167	-0,017	0,120
Konser izlemek beni tüm sıkıntılımlardan kurtarır.	0,214	0,676	0,043	0,135	0,181
Keşke hergün konser olsaydı.	0,182	0,606	0,176	-0,023	0,055
Konser izlemek için başka bir şehire gitmek, gereksizdir.	0,231	0,474	0,125	0,050	0,302
İnsanların çalgı çalmaya olan merakını gereksiz bulurum.	0,291	-0,055	0,768	0,020	0,133
Konserlere hep çevremdeki insanların zoru ile giderim.	-0,0006	0,194	0,686	0,210	0,099
Konsere gitmek yerine yapacağım daha önemli işlerim var.	0,190	0,422	0,681	0,115	0,110
Konserler zaman kaybıdır.	0,139	0,221	0,633	-0,067	0,345
İş yaparken/bir şeylerle uğraşırken şarkı söylemekten keyif alırım.	0,103	0,049	0,091	0,797	0,080
Şarkı söylemek beni çok rahatlatır.	0,309	0,205	-0,021	0,706	0,148
Günlük yaşamımda mutlaka şarkı söylerim.	0,285	0,209	-0,079	0,658	0,248
Sevdiğim şarkılara sesimle eşlik etmekten hoşlanırım.	0,154	0,010	0,301	0,629	0,010
Müzik dinlemediğim bir gün benim için eksik bir gündür.	0,034	0,276	-0,123	0,183	0,653
Her gün en az iki saat müzik dinlerim.	0,086	0,193	0,072	0,331	0,646
Her gün müzik dinlemesem de olur.	0,025	0,097	0,222	-0,103	0,615
İnsanların saatlerce müzik dinlemesi bence çok anlamsızdır.	0,146	0,168	0,395	0,197	0,606
İlk kez duyup beğendiğim bir şarkıyı defalarca dinlemek bana sıkıcı gelir.	0,221	-0,091	0,314	0,065	0,543

Faktör döndürme sonuçları incelendiğinde, ölçek maddeleri hangi faktör altında en büyük faktör ağırlığına sahipse o madde o faktör altında yer alır. Faktör analizi sonucunda elde edilen faktör döndürme sonuçlarına göre, 24., 31., 43., 37., 48., 39., 19., 46. ve 27. maddelerin *birinci faktör* altında, 26., 44., 38., 33., 20., 2. ve 13. maddelerin *ikinci faktör* altında, 49., 29., 51. ve 47. maddelerin *üçüncü faktör* altında, 42., 36., 40. ve 18. maddelerin *dördüncü faktör* altında ve 10., 14., 22., 28. ve 25. maddelerin ise *beşinci faktör* altında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4. Müziğe Yönelik İlgilili Ölçeği'nin Faktör ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörün Adı	Ölçek Maddeleri	Döndürme Sonrası Faktör Ağırlıkları	Açıklanan Varyans (%)	Güvenirlik
1.FAKTÖR Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	m24	0,754	15,985	0,882
	m31	0,730		
	m43	0,718		
	m37	0,693		
	m48	0,676		
	m39	0,594		
	m19	0,593		
	m46	0,577		
2.FAKTÖR Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	m26	0,809	30,780	0,864
	m44	0,778		
	m38	0,744		
	m33	0,691		
	m20	0,676		
	m2	0,606		
3.FAKTÖR Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	m49	0,768	40,244	0,795
	m29	0,686		
	m51	0,681		
	m47	0,633		
4.FAKTÖR Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	m42	0,797	49,074	0,765
	m36	0,706		
	m40	0,658		
	m18	0,629		
5.FAKTÖR Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	m10	0,653	57,552	0,723
	m14	0,646		
	m22	0,615		
	m28	0,606		
	m25	0,543		
TOPLAM			57,552	0,918

Belirlenen her faktörün altında yer alan soruların soruluş amaçları ve ifadeler dikkate alınarak, her bir faktöre literatür ışığında isimler verilmiştir. Bu faktörlere verilen isimler ve her bir faktörün güvenilirlik katsayıları Tablo 3'de yer almaktadır. Tablo 3.'e göre, 1.Faktör "Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın % 15,985'ini oluşturmaktadır ve faktörün güvenilirlik katsayısı 0,882 olarak bulunmuştur. 2. Faktör "Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın % 30,780'ini oluşturmaktadır ve faktörün güvenilirlik katsayısı 0,864 olarak bulunmuştur. 3. Faktör "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın % 40,244'ünü oluşturmaktadır ve faktörün güvenilirlik katsayısı 0,795 olarak bulunmuştur. 4. Faktör "Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın % 49,074'ünü oluşturmaktadır ve faktörün güvenilirlik katsayısı 0,765 olarak bulunmuştur. 5. Faktör ise, "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın % 57,552'sini oluşturmaktadır ve faktörün güvenilirlik katsayısı 0,723 olarak bulunmuştur.

Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği'nin Güvenirlilik Çalışması

MYİÖ'nün güvenirliliği için Cronbach's Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve bu değer 0,918 olarak tespit edilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısı, özellikle cevapların derecelendirme ölçeğinden (Likert Tipi Ölçekler) elde edildiği durumlarda sıklıkla kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Büyüköztürk'e (2011) göre, güvenirlilik katsayısının 0,70 ve yukarı olması yeterlidir. Buna göre ölçeğin pilot uygulamadaki güvenirlilik analizi sonucu gerçek uygulama için yeterlidir. Bu kısımda ayrıca her bir maddenin güvenirlilik katsayılarına bakılmıştır. Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği'nin maddelerinin Cronbach Alfa değerleri Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5. Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği Maddelerinin Güvenirliliği

Ölçek Maddeleri	Madde ile Test Arasındaki Korelasyon	Maddeler Atıldıktan Sonraki Cronbach Alfa Değerleri
m2	0,465	0,914
m10	0,387	0,916
m13	0,525	0,913
m14	0,485	0,914
m18	0,371	0,915
m19	0,474	0,914
m20	0,579	0,912
m22	0,293	0,918
m24	0,547	0,913
m25	0,360	0,916
m26	0,617	0,912
m27	0,574	0,913
m28	0,558	0,913
m29	0,397	0,915
m31	0,508	0,914
m33	0,460	0,914
m36	0,526	0,913
m37	0,582	0,912
m38	0,664	0,911
m39	0,677	0,911
m40	0,516	0,913
m42	0,367	0,915
m43	0,527	0,913
m44	0,590	0,912
m46	0,537	0,913
m47	0,474	0,914
m48	0,594	0,912
m49	0,407	0,915
m51	0,611	0,912

Tablo 5 incelendiğinde, her bir maddenin güvenirlilik değerlerinin 0,70'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ölçekteki maddelerin güvenirliliğinin yüksek olduğu ve ölçekten atılması gereken madde/maddelerin bulunmadığı belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile müziğe yönelik ilgilerini etkileyen tutumların ölçülmesinde araç olarak kullanılabilecek, geçerlik ve güvenilirliği ölçülmüş bir ölçek ortaya konmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla yapılan analiz sonuçları, hazırlanan ölçeğin, öğretmen adaylarının müziğe yönelik ilgilerini etkileyen tutumlarını ölçmeye uygun olduğunu göstermektedir.

53 maddeden oluşan ön deneme formunun uygulanmasından sonra gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda, birden fazla faktörde binişik yapıda olan, güvenilirliği düşüren ve gruplandırılmakta sıkıntı çekilen 24 madde ölçekten çıkarılmasıyla 29 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. 29 maddelik ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi sonucu 0,899 olarak, Cronbach's Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı ise 0,918 olarak tespit edilmiştir.

Faktör analizi sonucunda, ölçekteki maddelerin 5 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Belirlenen her faktörün altında yer alan soruların soruluş amaçları ve ifadeler dikkate alınarak, her bir faktör literatür ışığında, *Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar* (1. Faktör), *Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar* (2. Faktör), *Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar* (3. Faktör), *Şarkı söylemeye yönelik tutumlar* (4. Faktör) ve *Müzik dinlemeye yönelik tutumlar* (5. Faktör) olarak isimlendirilmiştir.

Bilimsel çalışma alanı olarak iç içe geçmiş yapısıyla müzik, günlük yaşantılara kadar uzanan, önemli bir olgudur. Günlük yaşantıya güçlü şekilde işlemiş olan müzik, duygu durum değişiklikleri nedeniyle psikolojinin ve dolayısıyla eğitim bilimlerinin de çalışma alanındadır. Bu durum özellikle eğitim bilimcilerinin ve müzik eğitimcilerinin dikkatinde olmalıdır. Geliştirilen ölçme aracının birçok değişkenle beraber kullanımı, yeni araştırmalar konularına yönelik fırsatlar yaratabilir, yeni sorular ortaya koyabilir.

Ölçek Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Müziğe yönelik ilginin, kültürel ve sosyolojik yönleri de olabileceği akılda tutulduğunda, araştırmada geliştirilen ölçeğin farklı disiplinlerde eğitim gören üniversite öğrencilerine hatta lise öğrencilerine de uygulanabileceği araştırmacılarca önerilmektedir. Bunun yanında farklı illerde de uygulanması da benzer sosyo-kültürel ilkelerden dolayı önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arkonaç, S. A. (2001).** *Sosyal Psikoloji*. 2. Baskı, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Boso, M., Politi, P., Barale, F., Enzo, E. (2006).** Neurophysiology and neurobiology of the musical experience. *Funct Neurol*, 21(4), 187-191.
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A. (2007).** Personality and music: Can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98: 175–185.
- Chanda, M.L., Levitin, D. J. (2013).** The neurochemistry of music. *National Library of Medicine. Trends in cognitive science*, 17(4). 179-193.

- Clarke, E., Dibben, N., Pitts, S. (2009).** *Music and Mind in Everyday Life*. Oxford University Press.
- Çetin, Ş. (2006).** Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- DeNora, T. (2000).** *Music in everyday life*. Cambridge University Press.
- DeNora, T. (2014).** *Music Asylums: Wellbeing Through Music in Everyday Life (Music and Change: Ecological Perspectives Series)*. Ashgate Publication.
- Herbert, R. (2011).** *Everyday Music Listening, Absorption, Dissociation and Trancing*. Ashgate Publication.
- Helsing, M. (2012).** *Everyday music listening: The importance of individual and situational factors for musical emotions and stress reduction*. Unpublished doctoral dissertation. Department of Psychology, University of Gothenburg, Sweden.
- Lee, J. H., & Downie, J. S. (2004).** Survey of music information needs, uses, and seeking behaviours: Preliminary findings. In ISMIR 2004.
- Juslin, P.N., & Sloboda, J.A. (Eds.) (2010).** *Handbook of music and emotion: Theory, research, applications*. New York: Oxford University Press.
- Juslin, P. N., Västfjäll, D. (2008).** Emotional responses to music: The need to consider underlying mechanisms. *Behavioral and brain sciences*, 31(05), 559-575.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008).** *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. 11. Basım. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kayhan, K. (2011).** *Üniversite Öğrencilerinin Klasik Müzik ile İlgili Beğeni Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Laplante, A. (2010).** *Users' relevance criteria in music retrieval in everyday life: An exploratory study*. In ISMIR 2010.
- North, A. C., Hargreaves, D. J., Hargreaves, J. J. (2004).** Uses of music in everyday life. *Music perception*, 22(1), 41-77.
- Özmenteş, S. ve Özmenteş, G. (2009).** Çalgı çalışmaya ilişkin tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 353-360.
- Peretz, I. (2006).** The nature of music from a biological perspective. *Cognition* 100, 1-32.
- Phillips, S. L. (2003).** *Contributing factors to music attitude in sixth-, seventh-, and eighth-grade students*. Unpublished doctoral dissertation. Iowa University.
- Rentfrow, P. J., Gosling, S. D. (2003).** The do re mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of personality and social psychology*, 84(6), 1236.
- Skånland, M. S. (2013).** Everyday music listening and affect regulation: The role of MP3 players. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 8.
- Tavşancıl, E. (2006).** *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.